

Bertha Zoltán

Jelek és üzenetek

Dohnál Tibor köszöntése

Az autentikus magyar modernista képzőművészet egyik legkiválóbb, legjelesebb alakja Dohnál Tibor, aki különleges értékmentő és értékalkotó irányokban teljesítette ki életművét. A magyar neoavantgarde mozgalmak szinte a föld alá kényszerültek a hatvanas-hetvenes években, a tiltott vagy alig megtűrt jelenségek körébe – miközben olyan világnagyságok reprezentálták, mint Korniss Dezső, Schéner Mihály, Halmy Miklós, Deim Pál, Fajó János, Csiky Tibor, Molnár V. József, Bak Imre, Hencze Tamás, Csáji Attila – és még jónéhányan, közöttük jellegzetes alkotásaival Dohnál Tibor is. Aki Pécstől Kolozsvárig végezte tanulmányait, mesterei Platthy Györgytől és Martyn Ferenctől Gy. Szabó Béláig sorolhatók, s akit maga Victor Vasarely hívott meg személyesen Franciaországba (a legendás Aix-en-Provence-ba) vendégtanárnak. S akinek aztán több száz rangos nemzetközi és Kárpát-medencei kiállítása keltett különleges figyelmet a világ minden égtáján, keletől nyugatig, déltől északig, Párizstól Prágáig és Rómától Moszkváig. S aki végig vidéken, a nyilvánvalóan nehezebb vidéki körülmények között, a művészeti központok figyelmétől távolabb eső helyen (ötödik évtizede Egerben élve) fejtette, bontakoztatta ki munkásságát – mégis általános hazai és nemzetközi hírnévre, elismertségre téve szert. Széles körű missziós kultúra- és művészetszervező, művészetpedagógiai tevékenységével is, amelyről szintén sokan állapították már meg, hogy a nagyvilágban szétszóródó magyar művésztársadalom összefogásában is milyen aktivitással és milyen elévülhetetlen érdemeket szerezve vesz részt hosszú idők óta a mai napig.

Sajátos „alkotói metódust, másokéval össze nem téveszthető képi-plasztikai rendszert dolgozott ki, tökéletes mesterségbeli perfekcióval” – állítja róla többek között a pályatárs Csáji Attila is (mostani jubileumi ceglédi tárlata alkalmával). S hogy nála az egyéni és a közösségi létszemléleti dimenziók, illetve az ősi és a modern formák egészen lenyűgöző szervezővel kapcsolódnak össze. Lélegző struktúrák ölelkeznek a tágasság atmoszférájában; láthatóvá lesz a láthatatlan; egyben érzékeltetve mindaz, ahonnan ered s ahová mágikusan visszaszervesül a kép: a lélek és a képzet, a történelem és a tapasztalás, a borzongató időmúlás és az időtlenség rejtélyes koordinátái közé. Talányosan feltárva és bemutatva és újrateremtve, ami előttünk világlik, bennünk rejtezik és fölöttünk lakozik. Amit az érzékszervek fölérnek és ami már megfoghatatlan; ami a képzeletből megragadható és ami minden képzeletet felülhalad.

És valóban, ha a bartóki modellnek és szintézisnek a lehetséges vizuális mélységeit és felemelő perspektíváit valaki egyszerre összművészeti értelemben is konkrét és absztrakt, érzelmileg erőteljes és geometrikusan-intellektuálisan elvonatkoztató alakzatokban képes egységessé forrasztani, s a kassági konstruktivizmusból, vagy a későbbi konceptualizmusból, a szuprematista tradícióból és az örök érvényű folklorisztikus mitologizmusból táplálkozó forrásokat össze tudja egyeztetni: az Bartók és Kodály, meg a szellemóriás költőbarát Nagy László útját járva teremti meg archaikum és jelenkoriség elbűvölő, felzaklató, s döntően mégis megnyugtató harmóniáját. Katartikus Dohnál Tibornak már a nemesveretű, csipke-finomságú grafikai munkássága is: a rajzos figuraábrázolásokat is a népművészeti stilizálás tulipános, gömbölyded, kikerekítő látásmódjával eleven szimbiózisba hozó szemléletvilága – de hasonlóképpen a letisztultan kanyargó színes vonalakat, síkokat összekötő és hullámoztató aránymegragadása a festményeken, s a primordiális (akár kollektív tudattalan) szférákban gyökerező formavariációkat, meg az átszellemítő életfa-motívumokat kilomboztató plasztikai, szobrászati műveit átható jel- és jelentéstani univerzalitása. Ha van – és látjuk, hogy de mennyire! – népi, magyar, nemzeti avantgárdizmus, keresztény modernizmus, friss leheletű és szintéziselvű tradicionalizmus: Dohnál Tibor mesteri életművében ez maradéktalanul megvalósul. Az organikusan megtisztuló és elvonatkoztató, a létezés árnyalatait a tömény vizuális remeklések szerkezeteibe sűrítő látomásrend: a lélek magasztos dicsőségét hirdetik. Az elpusztíthatatlan humanitás szabadságát és értéktelenségét.

Isten éltesse a nyolcvanéves Dohnál Tibort!